

Dis-los i dis-lis

J. Leonardo Giménez

El dia d'abans de Tots Sants em trobí una veïna en el caminal del cementeri del meu poble, ella de tornada i jo d'anada. Faig la clàssica i retòrica pregunta apropiada al cas: "D'on véns'?". La contestació, previsible, va ser que venia de posar flors a familiars difuntes, però no tant predicable va ser la substitució pronominal respecte de les destinatàries de tan tradicional visita. Exactament em contestà: "Vinc de posar-lis flors, a ma mare i a ma tia. Eixe "lis", que ja li l'havia sentit altres vegades, sembla com un empelt estrany en el cos de la nostra llengua. Pareix més propi de persones castellanoparlants que no dominen del tot el nostre idioma, però no és el cas de la meua veïna, que si en domina oralment algun és este. Però ocorre que eixe "lis", com a plural de "li", està colant-se més del compte en alguns casos i per determinades persones que fugint del foc cauen en les brases (o viceversa). La frase natural, en l'oralitat general, hauria d'haver sigut: "Vinc de portar-los flors, a ma mare i a ma tia", perquè, com és ben notori, "los" i "els" són també, plurals de "li", encara que l'antecedent siga únicament femení.

Resulta curiós que eixes formes tan morfològicament masculines siguen també plurals femenins, però són les usuals i generals i les que, com no pot ser de cap altra manera, preceptua la normativa. Quan fem classe de valencià, això cal explicar-ho bé, perquè la tendència, sobretot, de qui no és originàriament valencianoparlant és dir i escriure "lis" en compte de "los" o "els", en frases com "Dis-*lis* a les dues companyes que entren" o "*Lis* vaig dir, tant a Pepi com a Sandra, que aniríem de passeig". Hem de dir i escriure "Dis-los a les dues companyes que entren" o "Els vaig dir, tant a Pepi com a Sandra, que aniríem de passeig".

No obstant això, el *Diccionari català-valencià-balear* inclou la forma "lis" com a datiu plural, però assenyala que "no s'usa en el llenguatge literari modern; és purament dialectal". Enric Valor, en *Temes de correcció* recomanava evitar-lo per estrany a l'idioma i innecessari. Com que no hi ha cap necessitat, no usarem "lis" com a pronom. Si que l'usarem com a nom de planta, i la seua flor: "flor de lis".

Article publicat en el **Levante-EMV** divendres 9 de novembre del 2012